

Sygn. akt II USKP 131/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Rączka

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku (...) "J." Spółki z o.o. Spółki komandytowej z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanego H. K.

o podleganie obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 kwietnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 grudnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 marca 2018 r., XIII U (...), Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w W. po rozpoznaniu odwołania (...) "J." sp. z o.o. sp.k.
z siedzibą w W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z

dnia 21 czerwca 2017 r. umorzył postępowanie w zakresie podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym H. K. u płatnika składek (...) "J." sp. z o.o. sp.k. z siedzibą w W. od 1 do 31 marca 2016 r. i 1 i 2 maja 2016 r.; zmienił zaskarżoną decyzję w zakresie podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym H. K. u płatnika składek (...) "J." sp. z o.o. sp.k. z siedzibą w W. od 1 do 21 czerwca 2017 r., oddalił odwołanie w pozostałym zakresie; zasądził od (...) "J." sp. z o.o. sp.k. z siedzibą w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. koszty zastępstwa procesowego pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Zaskarżoną decyzją organ rentowy stwierdził, że H. K. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu u płatnika składek (...) "J." sp. z o.o. sp. k. w W. na podstawie umowy zlecenia w okresach: od 1 stycznia 2016 r. do 29 lutego 2016 r., od 1 kwietnia 2016 r. do 30 kwietnia 2016 r., od 3 maja 2016 r. do 31 grudnia 2017 r., od 5 stycznia 2017 r. do 31 stycznia 2017 r., od 1 marca 2017 r. do 31 marca 2017 r. i od 1 maja 2017 r. Natomiast nie podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia w okresie od 1 kwietnia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r., od 3 stycznia 2013 r. do 30 czerwca 2014 r., od 2 lipca 2014 r. do 31 grudnia 2015 r., od 1 marca 2016 r. do 31 marca 2016 r., od 1 maja 2016 r. do 2 maja 2016 r., od 1 lutego 2017 r. do 28 lutego 2017 r., od 1 kwietnia 2017 r. do 30 kwietnia 2017 r.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył płatnik składek (...) J. sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w W., zaskarżając ją w części dotyczącej uznania, że ubezpieczony podlegał u odwołującego się obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym w okresie od: - od 1 marca 2016 r. do 31 marca 2016 r.; - od 1 maja 2016 r. do 2 maja 2016 r.; - od 3 maja 2016 r. do 4 maja 2016 r. (brak tytułu do ubezpieczeń); - od 1 lipca 2016 r. do 31 lipca 2016 r.; - od 1 września 2016 r. do 31 września 2016 r.; - od 1 listopada 2016 r. do 31 grudnia 2016 r.; - od 1 maja 2017 r.

Sąd Okręgowy w W. ustalił następujący stan faktyczny: J. sp. z o.o. sp. k. w W. została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 28 grudnia 2012 r. pod nr KRS (...). Głównym przedmiotem działalności spółki jest działalność ochroniarska, z wyłączeniem obsługi systemów bezpieczeństwa. Ubezpieczony H.

K. w dniu 1 stycznia 2016 r. podpisał umowę zlecenia z firmą J. sp. z o.o. sp. k. Umowa została zawarta na okres od 1 stycznia 2016 r. do 2 marca 2016 r. W umowie w § 4 pkt 9 strony zawarły wpis zgodnie, z którym ubezpieczony oświadczył, iż w związku z w/w umową nie będzie podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu. Nadto stwierdził, że nie chce podlegać dobrowolnemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu. W dniu 2 marca 2016 r. strony zawarły aneks do umowy z dnia 1 stycznia 2016 r., ustalając, że zawierają ją na dalszy okres od 3 marca 2016 r. do 2 maja 2016 r. W aneksie ustaliły, że umowa z 1 stycznia 2016 r., zmienia się tylko w § 3 pkt 1. Zatem zmianie uległ tylko czas obowiązywania umowy. W dniu 5 maja 2016 r., strony zawarły kolejną umowę zlecenia. Umowa zlecenia została zawarta na okres od 5 maja 2016 r. do 2 lipca 2016 r. W umowie, w § 4 pkt. 9, strony ponownie ustaliły, że ubezpieczony nie będzie podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym, a nadto że nie chce podlegać tym ubezpieczeniom dobrowolnie. W dniu 2 lipca 2016 r. strony zawarły aneks do umowy, w którym zmieniły okres obowiązywania umowy, ustalając, że zawierają ją na dalszy okres od 3 lipca 2016 r. do 2 września 2016 r. Nadto w aneksie tym strony uzgodniły, że jeżeli żadna ze stron umowy w terminie 7 dni przed upływem terminu określonego powyżej nie złoży oświadczenia o jej nie kontynuowaniu, niniejsza umowa przedłuży się na kolejny analogiczny okres. W dniu 5 stycznia 2017 r., strony zawarły kolejną umowę zlecenia na okres od 5 stycznia 2017 r. na czas nieoznaczony. W umowie, w § 4 pkt 9, strony ponownie ustaliły, że ubezpieczony nie będzie podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym, a nadto że nie chce podlegać tym ubezpieczeniom dobrowolnie.

Ubezpieczony otrzymywał wynagrodzenie od spółki J. sp. z o.o. sp. k. w następujących kwotach: - w dniu 20 maja 2016 r., 4.119,44 zł, - w dniu 21 lipca 2016 r., 4.591,48 zł, - w dniu 21 września 2016 r., 4.312,68 zł, - w dniu 22 listopada 2016 r., 4.332,95 zł, - w dniu 26 stycznia 2017 r., 2.525,19 zł, - w dniu 16 lutego 2017 r., 1.401,69 zł, - w dniu 28 lutego 2017 r., 2.965,22 zł, - w dniu 18 kwietnia 2017 r., 1.288,12 zł, - w dniu 28 kwietnia 2017 r., 4.027,45 zł, - w dniu 28 kwietnia 2017 r., 4.027,45 zł, - w dniu 19 czerwca 2017 r., 2.059,86 zł, - w dniu 29 czerwca 2017 r., 4.039,92 zł.

W dniu 1 stycznia 2016 r. ubezpieczony dodatkowo zawarł umowę zlecenia ze spółką J. sp. z o.o. Następnie w dniu 2 marca 2016 r. ubezpieczony zawarł ze spółką J. sp. z o.o., aneks do umowy zgodnie, z którym strony w § 3 pkt. 1 dokonały zmiany tylko w zakresie dalszego czasu obowiązywania umowy. Umowa została przedłużona na kolejny okres od 23 marca 2016 r. do 2 maja 2016 r. H. K. otrzymywał wynagrodzenie od spółki J. sp. z o.o. w następujących kwotach: - w dniu 2 maja 2016 r., 1.346,94zł.

Następnie zleceniobiorca w dniu 3 maja 2016 r. zawarł kolejną umowę zlecenia z P. sp. z o.o. Umowa zlecenie z płatnikiem składek P. sp. z o.o. obowiązywała od 3 maja 2016 r. do 2 lipca 2016 r. z wynagrodzeniem nie niższym niż minimalne wynagrodzenie za pracę. W dniu 2 lipca 2016 r. strony zawarły aneks do umowy, w którym zmieniły okres obowiązywania umowy, ustalając, że zawierają ją na dalszy okres od 3 lipca 2016 r. do 2 września 2016 r. Umowa została rozwiązana w dniu 31 grudnia 2016 r. W dniu 1 stycznia 2017 r., strony zawarły kolejną umowę zlecenia na okres od 1 stycznia 2017 r. na czas nieoznaczony. W umowie, w § 4 pkt 8, strony ustaliły, że zleceniobiorca rezygnuje z objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym, które według przepisów prawa pokrywa zleceniobiorca ze swoich środków.

Ubezpieczony otrzymywał wynagrodzenie od spółki P. sp. z o.o. w następujących kwotach: - w dniu 1 lipca 2016 r., 1.347,15 zł, - w dniu 02 września 2016 r., 1.347,15 zł, - w dniu 2 listopada 2016 r., 1.347,15 zł, - w dniu 29 grudnia 2016 r., 1.347,15 zł, - w dniu 16 lutego 2017 r., 1.485,14 zł, - w dniu 13 kwietnia 2017 r., 1.485,14 zł, - w dniu 14 czerwca 2017 r., 1.485,14 zł. W miesiącach: maj, czerwiec, sierpień, październik 2016 r. ubezpieczony nie osiągnął żadnego dochodu w spółce P. sp. z o.o.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie okazało się częściowo niezasadne. Sąd pierwszej instancji przywołał art. 9 ust. 2 i art. 9 ust. 2c ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm.; dalej także jako ustawa systemowa) i na ich podstawie stwierdził, że ustalenia łącznej podstaw wymiaru dokonuje się wyłącznie dla celu rozstrzygnięcia obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w przypadku zbiegu tytułów. Sumowania podstaw

wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dokonuje się, poczynając od tytułu, który powstał najwcześniej. W przypadku zawierania przez płatnika i zleceniobiorcę kolejnych umów zleceń bez dnia przerwy, dla celów stosowania art. 9 ust. 2c powołanej ustawy, należy je traktować jako "kontynuację" pierwszej umowy zlecenia. Uznać należy, że tytuł powstał z dniem określonym w pierwszej umowie jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

Sąd pierwszej instancji uznał, że w odniesieniu do ustaleń organu rentowego w zakresie podlegania przez ubezpieczonego obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w okresach: 3- 4 maja 2016 r., 1-31 lipca 2016 r., 1-31 września 2016 r., 1-31 grudnia 2016 r. odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. We wskazanym okresie zleceniobiorca podpisał w dniu 1 stycznia 2016 r., dwie umowy zlecenia: z J. sp. zo.o. sp.k. oraz z J. sp. z o.o. Nadto w dniu 3 maja 2016 r., zleceniobiorca podpisał trzecią umowę zlecenia z P. sp. z o.o. J. sp. z o.o. sp.k., zleceniobiorca zawarł umowę do 2 marca 2016 r. Sąd pierwszej instancji zgodził się z odwołującym, że w dniu 1 stycznia 2016 r. ubezpieczony podpisał dwie umowy zlecenia z płatnikami składek: - z J. sp. z o.o., oraz z J. sp. z o.o. Powstał w związku z tym tytuł prawny na podstawie, którego pierwszy płatnik składek, z którym umowę kontynuowano w styczniu 2016 r., to jest J. sp. z o.o. sp.k., powinien odprowadzić składki na ubezpieczenie społeczne za zleceniobiorcę. Odwołujący podnosił, że zleceniobiorca, podpisując z nim umowę w dniu 1 stycznia 2016 r. w § 4 pkt 9 złożył oświadczenie, iż z tytułu podpisanej umowy zlecenia nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i nie chce podlegać dobrowolnemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu. Następnie po podpisaniu kolejnej umowy zlecenia w dniu 5 maja 2016 r. z J. sp. z o.o., złożył oświadczenie, z treści którego wynika, że jest zatrudniony w innym przedsiębiorstwie, w którym są odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne i w związku z powyższym rezygnuje z objęcia go dobrowolnym ubezpieczeniem: emerytalnym, rentowym z tytułu zawarcia omawianej umowy zlecenia.

Sąd Okręgowy uznał, że przedłożone przez płatnika składek oświadczenia zleceniobiorcy nie dotyczą wyboru konkretnej umowy zlecenia, z której ubezpieczony chciałby podlegać ubezpieczeniom. W wymienionych "oświadczeniach" ubezpieczony wskazuje jedynie, że posiada "inne umowy", od

których opłacane są składki na ubezpieczenie społeczne. Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie doprowadziła Sąd pierwszej instancji do wniosku, że w miesiącach: styczeń, marzec, maj, lipiec, wrzesień 2016 r. podstawa wymiaru składki ubezpieczonego nie wynosiła kwoty minimalnego wynagrodzenia. Zatem płatnik składek J. sp. z o.o. sp.k., powinien odprowadzić składki za ubezpieczonego, zaś złożone przez zleceniobiorcę oświadczenia nie zwalniają odwołującego się od odprowadzenia składek na ubezpieczenia społeczne za zleceniobiorcę w okresie wskazanym przez organ.

Sąd Okręgowy krytycznie ocenił argumentację odwołującej się spółki odnośnie do zasad i tytułu podlegania przez H. K. ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zawartej z P. Sp. z o.o. Również w tym wypadku oświadczenie z dnia 3 maja 2016 r., załączone do umowy z odwołującą się spółką, z uwagi na jego niejasną treść oraz brak dostatecznej wiedzy ubezpieczonego w tym zakresie, w istocie nie stanowi dokonania wyboru tytułu podlegania ubezpieczeniom, zmieniającego regułę określoną w art. 9 ust. 2 ustawy systemowej. W konsekwencji również po dacie 2 maja 2016 r. odwołująca się spółka zobowiązana była do uiszczania stosownych składek na ubezpieczenie społeczne za ubezpieczonego. Powoływanie się przez odwołującą się na w/w oświadczenie zleceniobiorcy nie ma mocy wiążącej z uwagi na obowiązujące przepisy. Ustawodawca wskazał wprost w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej, że osoby mające ustalone prawo do emerytury lub renty, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, jeżeli równocześnie nie pozostają w stosunku pracy (art. 9 ust. 4a ustawy systemowej). Zatem w opisanym stanie faktycznym ustawodawca nie pozostawia stronom alternatywy tylko nakłada obowiązek, który powinien być zrealizowany przez płatnika składek. To, że zleceniobiorca w dacie zawierania umów zlecenia ze zleceniodawcami posiadał "prawo do świadczenia emerytalnego" i złożył "oświadczenie," o którym mowa powyżej nie zwalniało odwołującego z obowiązku opłacania składek. W opisywanej sytuacji istotne jest posiadanie uprawnień, a nie pobieranie danego świadczenia.

Sąd zmienił zaskarżoną decyzję tylko w zakresie podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym ubezpieczonego u płatnika składek w okresie od 1 do 21 czerwca 2017 r. z uwagi na to, że organ rentowy na dzień wydania decyzji nie

uwzględnił braku wpływu dokumentów rozliczeniowych za ostatni miesiąc rozliczeniowy 2016 r.

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2019 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) zmienił zaskarżony przez odwołującą się wyrok w punkcie 3 i poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 21 czerwca 2017 r. w ten sposób, że ustalił, iż ubezpieczony H. K. nie podlega u płatnika składek (...) "J." spółki z o.o. sp.k. w W. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia od 3 maja 2016 r. do 31 maja 2016 r. , od 1 lipca 2016 r. do 31 lipca 2016 r., od 1 września 2016 r. do 30 września 2016 r. , od 1 listopada 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. Ponadto zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 4 w ten sposób, że zasądził od organu rentowego na rzecz (...) "J." spółki z o.o. sp.k. w W. zwrot kosztów procesu, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Okręgowym w W.; a także zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, (...) Oddział w W. na rzecz odwołującego się zwrot kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Okręgowym w W.

Sąd Apelacyjny, porządkując stan faktyczny, przyjął, że ubezpieczony w dniu 1 stycznia 2016 r. zawarł umowę zlecenia z innym niż odwołujący się płatnikiem (J. sp. z o.o.). Z tytułu tej umowy zlecenia ubezpieczony otrzymał w marcu i w maju 2016 r. wynagrodzenie brutto w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę. Z kolei odwołujący się zatrudnił ubezpieczonego w dniu 1 stycznia 2016 r. również na podstawie umowy zlecenia. Z tytułu tej umowy zlecenia wypłacił wynagrodzenie przelewem na rachunek bankowy w marcu i w maju 2016 r. Z uwagi na to, że ubezpieczony, zawierając z odwołującym się umowę zlecenia w dniu 1 stycznia 2016 r., złożył mu równocześnie oświadczenie, w którym wybrał umowę zlecenia zawartą z innym płatnikiem jako jedyny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, odwołujący w marcu i w maju 2016 r. (to jest w miesiącach uzyskania przez ubezpieczonego przychodów) uiścił za ubezpieczonego jedynie składki na ubezpieczenie zdrowotne. Z upływem 2 maja 2016 r. uległa rozwiązaniu umowa zlecenia łącząca ubezpieczonego z innym płatnikiem (J. sp. z o.o.). Z upływem 2 maja 2016 r. uległa rozwiązaniu umowa

zlecenia łącząca ubezpieczonego z odwołującym. Następnie w dniu 3 maja 2016 r. ubezpieczony zawarł umowę zlecenia z P. sp. z o.o. Z tytułu tej umowy otrzymał w lipcu, we wrześniu, w listopadzie i w grudniu 2016 r. wynagrodzenie brutto w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę. Odwołujący się zawarł z ubezpieczonym nową umowę zlecenia dopiero w dniu 5 maja 2016 r. Z tytułu tej umowy zlecenia ubezpieczony otrzymał wynagrodzenie przelewem na rachunek bankowy w lipcu, we wrześniu, w listopadzie i w grudniu 2016 r. W konsekwencji powyższego w dniach 3-4 maja 2016 r. odwołującego się nie łączyła z ubezpieczonym żadna umowa zlecenia. Na dzień 5 maja 2016 r. umowa zlecenia łącząca ubezpieczonego z odwołującym była tytułem później powstałym niż stosunek zlecenia łączący ubezpieczonego z P. sp. z o.o. Dlatego odwołujący się w lipcu, we wrześniu, listopadzie i w grudniu 2016 r. (to jest w miesiącach uzyskania przez ubezpieczonego przychodów) uiszczał za ubezpieczonego jedynie składki na ubezpieczenie zdrowotne. Tymczasem Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu u odwołującego się jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia nieprzerwanie od 3 maja do 31 grudnia 2016 r. Z niekwestionowanego stanu faktycznego wynika, że w dniu 1 stycznia 2016 r. ubezpieczony zawarł dwie umowy zlecenia - jedną z odwołującym, a drugą z innym płatnikiem. Sąd pierwszej instancji przyjął, że skoro przed 1 stycznia 2016 r. ubezpieczonego i odwołującego się łączyła (jakaś) umowa zlecenia, która uległa rozwiązaniu z dniem 31 grudnia 2015 r., to umowę z 1 stycznia 2016 r. należy traktować dla celów stosowania art. 9 ust. 2 ustawy systemowej jako "kontynuację" wcześniejszej umowy zlecenia. Takie stanowisko nie ma - w ocenie Sądu Apelacyjnego - oparcia w żadnych przepisach prawa, a w szczególności przepisach Kodeksu cywilnego.

Dodatkowo, tak daleko idąca interpretacja naruszałaby zasadę swobody umów wynikającą z art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Zawieranie kolejnych, terminowych umów zlecenia na okresy następujące bezpośrednio po sobie nie sprzeciwia się właściwości stosunku,

ustawie, ani zasadom współżycia społecznego. Brak jest podstaw by przyjąć, że służyło to obejściu prawa. Tym samym uznać należało, że umowy zlecenia zawarte w dniu 1 stycznia 2016 r. w istocie obowiązywały od tej daty i były nowymi tytułami do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, a nie stanowiły kontynuacji poprzednio zawartych umów. Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego pozostaje zatem w sprzeczności z literalną wykładnią art. 13 pkt 2 ustawy systemowej. Jeżeli wcześniejsza umowa zlecenia łącząca ubezpieczonego i odwołującego się uległa rozwiązaniu z dniem 31 grudnia 2015 r. a kolejna umowa zlecenia obowiązywała od 1 stycznia 2016 r., to na cele stosowania art. 9 ust. 2 ustawy systemowej do oceny zbiegu ubezpieczeń, istniejącego od 1 stycznia 2016 r. należało wziąć pod uwagę tylko umowę zlecenia łącząca ubezpieczonego i odwołującego od 1 stycznia 2016 r. Sąd Okręgowy powinien zatem uwzględnić tylko dwie umowy zlecenia zawarte przez ubezpieczonego w dniu 1 stycznia 2016 r. oraz oświadczenie ubezpieczonego o wyborze tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, a w konsekwencji zastosować art. 9 ust. 2 zdanie drugie ustawy systemowej i uznać, że w dniu 1 stycznia 2016 r. doszło do wyboru (ewentualnie zmiany) tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Co istotne, nawet gdyby przyjąć rzekomą "kontynuację" umowy zlecenia rozwiązanej z dniem 31 grudnia 2016 r., to i tak nie mogło to mieć wpływu na rozstrzygnięcie sprawy, bowiem zarówno z treści decyzji, jak z treści odpowiedzi na odwołanie wynika, że niezasadnie pominięto kwestię wyboru przez ubezpieczonego tytułu do objęcia go ubezpieczeniami społecznymi.

Sąd Apelacyjny podniósł, że pomimo ustalenia, iż odwołującego się i ubezpieczonego nie łączyła umowa zlecenia w dniach 3-4 maja 2016 r. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie co do tego okresu, a więc uznał, że ubezpieczony podlegał u odwołującego się obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w czasie, gdy te dwa podmioty nie łączyła żadna umowa. Sąd pierwszej instancji był zobligowany zastosować art. 13 pkt 2 ustawy systemowej, co powinno skutkować rozstrzygnięciem, że zainteresowany nie podlegał w dniach 3-4 maja 2016 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu u odwołującego się jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia. Przy uznaniu, że odwołującego się i zainteresowanego nie łączyła

umowa zlecenie w dniach 3-4 maja 2016 r., zastosowanie miała zasada pierwszeństwa wyrażona w art. 9 ust. 2 ustawy systemowej. W konsekwencji umowa zlecenia zawarta przez ubezpieczonego z odwołującym się w dniu 5 maja 2016 r. nie miała pierwszeństwa w czasie względem umowy zawartej z innym płatnikiem w dniu 3 maja 2016 r.

Powyższe wskazuje, że Sąd pierwszej instancji powinien uznać, że w dniu 1 stycznia 2016 r. ubezpieczony zawarł dwie umowy zlecenia i żadna nich nie była pierwsza w czasie względem drugiej umowy, a z kolei od 5 maja 2016 r. umowa zlecenia zawarta z odwołującym była drugą w czasie. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności Sąd Okręgowy powinien rozstrzygnąć najpierw zbieg dwóch umów zawartych w dniu 1 stycznia 2016 r. oraz zbieg dwóch umów zlecenia poczynwszy od 5 maja 2016 r., przed przejściem do ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu każdej tych umów.

Na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy systemowej ubezpieczony zatrudniony równolegle na podstawie dwóch lub więcej umów zlecenia (tzn. umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy k.c. o zleceniu) może dokonać wyboru polegającej na tym, że jedna umowa zlecenia przestaje być tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, a w jej miejsce tytułem tym staje się inna umowa zlecenia. Obowiązek ubezpieczeń powstaje z tytułu, który powstał wcześniej. Gdy jednak powstanie kolejny tytuł do ubezpieczeń, ubezpieczony może na bieżąco dokonać zmiany tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ubezpieczony w dniu 1 stycznia 2016 r. skorzystał z prawa wyboru, ponieważ żadna zawartych w tym dniu z umów zlecenia nie mogła zostać uznana za umowę wcześniej zawartą w rozumieniu art. 9 ust. 2 ustawy systemowej. Skoro przepisy nie wprowadzają żadnych wymagań co do formy czy treści takiego oświadczenia, należało uznać, że oświadczenie o wyborze tytułu zostało prawidłowo złożone przez ubezpieczonego w dniu 1 stycznia 2016 r. Natomiast jego skuteczność wymagała badania kwestii podstawy wymiaru składek z tytułu wybranego przez ubezpieczonego. Nie są zatem zasadne twierdzenia Sądu Okręgowego, że oświadczenie złożone przez ubezpieczonego w dniu 1 stycznia 2016 r. nie jest skuteczne, ponieważ nie zawiera dokładnego określenia umowy (to

jest jej rodzaju oraz firmy, z którą została zawarta), którą ubezpieczony wybrał jako jedyny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Z kolei, od 5 maja 2016 r. umowa zlecenia łącząca odwołującego się i ubezpieczonego była drugą w czasie względem umowy zlecenia zawartej przez ubezpieczonego z płatnikiem P. sp. z o.o. w dniu 3 maja 2016 r. Wybór jest ważny i skuteczny pod warunkiem spełnienia przesłanek z art. 9 ust. 2c ustawy systemowej. Konieczność rozpatrywania zbiegów osobno w każdym miesiącu kalendarzowym wynika z tego, że wymiar składek na ubezpieczenia społeczne ustala się w skali miesiąca kalendarzowego, indywidualnie dla każdego miesiąca trwania umowy zlecenia. Nie chodzi przy tym o to, za jakie miesiące ubezpieczony otrzymuje wynagrodzenie tylko, w którym miesiącu faktycznie otrzymuje ten przychód do dyspozycji. Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczony otrzymał od płatnika J. sp. z o.o. wynagrodzenie w kwocie 1.346,94 zł w dniu 2 maja 2016 r., a od płatnika P. sp. z o.o. wynagrodzenie w kwocie 1.347,15 zł w dniach 1 lipca, 2 września, 2 listopada i 29 grudnia 2016 r. Powyższe kwoty obrazują jednak wyłącznie wynagrodzenie netto otrzymywane przez ubezpieczonego. Zatem Sąd pierwszej instancji, ustalając przychód ubezpieczonego w tych miesiącach 2016 r., całkowicie pominął dowody z innych dokumentów załączonych przez płatników do tych samych pism, które zostało złożone do akt sprawy. Skoro Sąd pierwszej instancji dysponował w aktach sprawy dokumentami wskazującymi na wysokość wynagrodzenia brutto w każdym z miesięcy, to wzięcie pod uwagę jedynie wynagrodzenia netto prowadzi do wniosku, że Sąd pierwszej instancji uznał, że podstawą wymiaru składek w rozumieniu przepisów ustawy systemowej jest wynagrodzenie netto otrzymane przez ubezpieczonego w danym miesiącu. Powyższa wykładnia, stanowiła podstawę rozstrzygnięcia, iż: "(...) w miesiącach: styczeń, marzec, maj, lipiec, wrzesień 2016 r., podstawa wymiaru składek ubezpieczonego nie wynosiła kwoty minimalnego wynagrodzenia. Rozstrzygnięcie takie było wynikiem błędnej wykładni przepisów ustawy systemowej oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Sąd drugiej instancji stwierdził, że wynagrodzenie brutto wypracowane przez zleceniobiorcę stanowi jego przychód z wykonywanej osobiście pracy zarobkowej, jednak zgodnie z przepisami ustawy systemowej część tego wynagrodzenia podlega potrąceniu na poczet składek na obowiązkowe

ubezpieczenia społeczne. Potrącenia tego musi dokonać płatnik, jednak robi to na rzecz ubezpieczonego. Zatem składki przekazane przez płatnika do organu rentowego również stanowią jego korzyści uzyskiwane z wykonywanej osobiście pracy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, uwzględniając treść § 2 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 78, poz. 465 ze zm.), należało uznać, że podstawą wymiaru składek w rozumieniu ustawy systemowej nie jest wynagrodzenie netto otrzymane przez ubezpieczonego na rachunek bankowy, lecz wynagrodzenie brutto, z którego w danym miesiącu zostają potrącone przez płatnika (zleceniodawcę) składki na ubezpieczenia społeczne, składka na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczka na podatek dochodowy, które następnie zostają przez płatnika uiszczane w imieniu ubezpieczonego na rzecz organu rentowego oraz organu skarbowego, a pozostałą kwotę netto ubezpieczony otrzymuje przelewem na swój rachunek bankowy. Sąd pierwszej instancji powinien zatem wziąć pod uwagę nie tylko znajdujące się w aktach sprawy potwierdzenie przelewów - jako dowód otrzymania przez ubezpieczonego wynagrodzenia netto w danych miesiącach z tytułu umów zlecenia zawartych z innymi płatnikami - ale również dowody w postaci kart wynagrodzeń i imiennych miesięcznych raportu ZUS RCA, które ci płatnicy składali za ubezpieczonego. Z dowodów tych wynika, że w marcu i w maju 2016 r. ubezpieczony osiągnął wynagrodzenie brutto w wysokości 1.850,00 zł z tytułu umowy zlecenia zawartej 1 stycznia 2016 r. z płatnikiem J. sp. z o.o. - czyli tyle, ile wynosiło minimalne wynagrodzenie za pracę w 2016 r. W lipcu, wrześniu, listopadzie i w grudniu 2016 r. ubezpieczony osiągnął wynagrodzenie brutto w wysokości 1.850,00 zł z tytułu umowy zlecenia zawartej 3 maja 2016 r. z płatnikiem P. sp. z o.o. - czyli tyle, ile wynosiło minimalne wynagrodzenie za pracę w 2016 r. Powyższe oznacza, że w maju, lipcu, wrześniu, listopadzie i w grudniu 2016 r. podstawa wymiaru składek z tytułu umów zlecenia zawartych przez ubezpieczonego z innymi płatnikami wynosiła nie mniej niż minimalne wynagrodzenie za pracę.

Skoro zbieg tytułów do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych rozstrzyga się osobno w każdym miesiącu kalendarzowym, to Sąd pierwszej instancji, stosując art. 9 ust. 2 ustawy systemowej powinien uznać, że w miesiącach, w których ubezpieczony uzyskiwał przychód, nie podlegał on obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym u odwołującego się z tytułu umowy zlecenia, ponieważ swoim oświadczeniem z dnia 1 stycznia 2016 r. wybrał umowę zlecenia zawartą z innym płatnikiem jako tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych na umowę zlecenia z innym płatnikiem, a w marcu i w maju 2016 r. podstawa wymiaru składek osiągnięta przez niego z tytułu tej umowy zlecenia była nie niższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę. Zatem zostały spełnione warunki określone w art. 9 ust. 2c ustawy systemowej i umowa zlecenia zawarta z odwołującym się stanowiła w marcu i w maju 2016 r. jedynie tytuł do dobrowolnych ubezpieczeń społecznych.

Z kolei poczynwszy od 5 maja 2016 r. umowa zlecenia z innym płatnikiem miała pierwszeństwo w czasie względem umowy zlecenia zawartej z odwołującym się, a w lipcu, wrześniu, listopadzie i w grudniu 2016 r. podstawa wymiaru składek osiągnięta przez niego z tytułu tej umowy zlecenia była nie niższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę. Zatem zostały spełnione warunki określone w art. 9 ust. 2c ustawy systemowej i umowa zlecenia zawarta z odwołującym się stanowiła w lipcu, wrześniu, listopadzie i w grudniu 2016 r. jedynie tytuł do dobrowolnych ubezpieczeń społecznych.

Sąd pierwszej instancji uznał, że ubezpieczonemu, mającemu już 2016 r. ustalone prawo, do emerytury, i tak nie przysługiwało prawo wyboru tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, ponieważ zgodnie z art. 9 ust. 4a ustawy systemowej każda taka osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, jeżeli równocześnie nie pozostaje w stosunku pracy. Taka wykładnia stoi jednak w sprzeczności z wykładnią systemową dokonywaną w ramach samego tylko art. 9 ustawy systemowej. Norma zawarta w art. 9 ust. 4a tej ustawy jest regulacją szczególną względem art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, ponieważ dotyczy tylko zbiegu umowy zlecenia z umową o pracę, których stroną jest emeryt lub rencista. Przepis ten w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2016 r. nadal różnicuje sytuację zleceniobiorców mających ustalone prawo do emerytury lub

renty od sytuacji pozostałych zleceniobiorców. Odesłanie do ust. 2c należy zatem, rozumieć w ten sposób, że jeżeli emeryt (rencista) pozostaje w stosunku pracy u innego płatnika, to od umowy zlecenia nie płaci się obowiązkowych składek społecznych. Jeżeli jednak nie pozostaje w stosunku pracy, to do zlecenia stosuje się ust. 2c, czyli emeryt (rencista) musi osiągnąć z innego tytułu minimalne wynagrodzenie, żeby nie powstał obowiązek opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne. Natomiast w przypadku, gdy emeryt jest stroną co najmniej dwóch umów zlecenia, zastosowanie ma norma ogólna wyrażona w art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, a nie norma szczególna z art. 9 ust. 4a tej ustawy. W związku z powyższym, ubezpieczony jako emeryt zatrudniony w tym samym czasie tylko w oparciu o dwie umowy zlecenia, mógł podlegać ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym obowiązkowo tylko z jednej umowy, a z drugiej umowy zlecenia podlegać tym ubezpieczeniom jedynie dobrowolnie.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy podniósł zarzut naruszenia: 1) art. 224 § 1 w związku z art. 227 i art. 391 § 1 k.p.c., przez pominięcie dowodu z zeznań ubezpieczonego oraz dokumentów korygujących złożonych przez odwołującą się spółkę wskazujących na to, że ubezpieczony pracował na rzecz odwołującej się spółki od dnia 1 stycznia 2016 r. bez dnia przerwy; 2) art. 231 k.p.c., przez przyjęcie, że ubezpieczony nie pracował dla odwołującej się spółki w dniach 3-4 maja 2016 r., mimo że odwołująca się spółka dokonała korekt zgłoszeń do ubezpieczeń za ubezpieczonego, wskazując, iż ubezpieczony pracował na podstawie umowy zlecenia na rzecz spółki bez przerwy od 1 stycznia 2016 r.; 3) art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w stwierdzeniu, że zleceniobiorca ma prawo wyboru tytułu ubezpieczenia w sytuacji, gdy w miesiącu, w którym dokonuje wyboru nie osiąga żadnego przychodu i nie jest w stanie określić wysokości przychodu osiąganego w następnych okresach czasu z uwagi na to, iż wysokość wynagrodzenia jest uzależniona od liczby przepracowanych godzin; 4) art. 9 ust. 2c ustawy systemowej, przez błędną wykładnię wyrażającą się przyjęciem do podstawy wymiaru wysokości wynagrodzenia wypłaconego za okres dwóch miesięcy, podczas gdy powyższy przepis stanowi o miesięcznej podstawie wymiaru; 5) art. 2a ustawy systemowej, przez naruszenie zasady solidaryzmu społecznego

przejawiającej się akceptacją braku proporcjonalności pomiędzy okresem pracy i wynagrodzeniem uzyskanym przez ubezpieczonego a wysokością składki odprowadzonej na ubezpieczenia społeczne.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej skarżący podniósł, że Sąd Apelacyjny zupełnie pominął, iż nowelizacja ustawy systemowej, przez wprowadzenie art. 9 ust. 2c miała na celu zabezpieczyć opłacanie (miesięcznie) składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe od podstawy określonej na poziomie co najmniej minimalnego wynagrodzenia. W sytuacji, w której ubezpieczony nie otrzymywał miesięcznie wynagrodzenia przekraczającego minimalne wynagrodzenie za pracę nie ma podstaw prawnych do zastosowania tej regulacji. Ponadto Sąd Apelacyjny błędnie przyjął, że ubezpieczony nie pracował dla odwołującej się spółki w dniach 3-4 maja 2016 r. Odwołująca się spółka dokonała korekt zgłoszeń do ubezpieczeń, wskazując, że pracował on na podstawie umowy zlecenia przez cały rok 2016.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a w razie uznania przez Sąd Najwyższy, że podstawa naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniona, o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania odwołującej się spółki, a także o zasądzenie od odwołującej się spółki na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania; oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie.

Sprawy z udziałem odwołującej się spółki, w których występował analogiczny problem prawny, powstałe na tle zbliżonych stanów faktycznych, były już

przedmiotem rozpoznania w postępowaniu przed Sądem Najwyższym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 października 2020 r., II UK 337/19, niepublikowany i II UK 362/19, LEX nr 3068803 oraz z dnia 27 stycznia 2021 r., II USKP 2/21, LEX nr 3112885; z dnia 14 kwietnia 2021 r., II USKP 111/21, LEX nr 3224267; z dnia 17 marca 2021 r., II USKP 95/21, LEX nr 3149317; z dnia 4 lutego 2021 r., II USKP 14/21, LEX nr 3117733; z dnia 27 stycznia 2021 r., II USKP 2/21, LEX nr 3112885).

Ze stanu faktycznego ustalonego w rozpoznawanej sprawie wynika, że ubezpieczony H. K. równocześnie był zatrudniony na podstawie dwóch umów zlecenia zawartych w dniu 1 stycznia 2016 r. z dwoma podmiotami (płatnikami) oraz otrzymywał wynagrodzenie raz na dwa miesiące, przy czym dopiero w momencie wypłaty minimalnego wynagrodzenia u jednego ze zleceniodawców następowała wypłata wynagrodzenia u drugiego ze zleceniodawców (wypłaty następowały w tych samych miesiącach). W przypadku rozbicia wynagrodzenia otrzymanego przez zainteresowanego na poszczególne miesiące jego wysokość u żadnego ze zleceniodawców nie przekroczyłaby wynagrodzenia minimalnego. Konsekwencją wypłaty wynagrodzenia co drugi miesiąc, było odprowadzanie składki na ubezpieczenia społeczne za pracę wykonaną przez zainteresowanego jedynie przez jednego zleceniodawcę.

Sąd Apelacyjny, analizując zbieg tytułów ubezpieczenia przyjął, że Sąd Okręgowy powinien uznać, że w miesiącach w których ubezpieczony uzyskiwał przychód (w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych), nie podlegał on ubezpieczeniom społecznym u odwołującego się, gdyż w oświadczeniu z dnia 1 stycznia 2016 r. wybrał umowę zlecenia zawartą z innym płatnikiem jako tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, a w marcu i w maju 2016 r. podstawa wymiaru osiągnięta przez niego z tytułu tej umowy była nie niższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia. Umowa zlecenia zawarta z odwołującym się stanowiła w marcu i w maju 2016 r. jedynie tytuł do dobrowolnych ubezpieczeń społecznych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego poczynwszy od 5 maja umowa zlecenia zawarta z innym płatnikiem miała pierwszeństwo w czasie względem umowy zlecenia zawartej z odwołującym się. Przychód osiągnięty w lipcu, wrześniu, listopadzie i grudniu był nie niższy niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, a zatem w tych miesiącach umowa zawarta z

odwołującym się również stanowiła tytuł do dobrowolnych ubezpieczeń społecznych.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego nie jest prawidłowe. Zgodnie z art. 9 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy systemowej, osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku umów - zleceń, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tej umowy, która powstała (została zawarta) najwcześniej. Artykuł 9 ust. 2 zdanie drugie ustawy systemowej stanowi, że taka osoba może dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych, tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 2c i 7. Z kolei art. 9 ust. 2c ustawy systemowej przewiduje, że zleceniobiorca, którego podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, spełniający zarazem warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów (na przykład innych zleceń) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym również z innych tytułów. Zasady tej nie stosuje się, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia lub z innych tytułów, osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Za trafny należy uznać pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2020 r., II UK 337/19 (niepublikowany), że - stosując art. 9 ust. 2c ustawy systemowej - użytego w tym przepisie pojęcia "podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe" nie można interpretować, posługując się art. 18 ust. 1 tej ustawy i utożsamiać go z przychodem zdefiniowanym w jej art. 4 pkt 9. Należy bowiem zwrócić uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozstrzygnięte zostało już, że użyty w art. 9 ust. 1a ustawy systemowej zwrot "podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe" należy rozumieć jako wynagrodzenie za pracę wynikające z treści stosunku pracy, a nie jako przychód zdefiniowany w art. 4 pkt 9 tej ustawy (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2013 r., I UK 484/12, OSNP 2013 nr 23-24, poz. 28; z dnia 18 kwietnia 2018 r., III UK 54/17, LEX nr 2555096 oraz z dnia 13 grudnia 2018 r., I UK 58/18, OSNP 2019 nr 7, poz. 88). W stanowisku tym podkreśla się, że

ustawodawca posłużył się w art. 9 ust. 1a ustawy systemowej pojęciem "podstawy wymiaru składek" w innym znaczeniu niż w art. 18 ust. 1 tej ustawy. Biorąc pod uwagę odrębność instytucji uregulowanych w art. 9 ust. 1a oraz w art. 18 ust. 1 ustawy systemowej, należy więc uznać, że w powołanych przepisach ustawodawca nadaje temu pojęciu różną treść normatywną. Przede wszystkim art. 9 ust. 1a został umieszczony w Rozdziale drugim ustawy systemowej zatytułowanym "Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym", który - jak sam ten tytuł wskazuje - reguluje zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym (art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej). Zasady ustalania składek na ubezpieczenie społeczne, w tym podstaw ich wymiaru (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy systemowej), zostały natomiast odrębnie uregulowane w Rozdziale trzecim tej ustawy. W związku z tym trzeba rozdzielić samą instytucję podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym emerytalnemu i rentowym od instytucji następczego ustalania wysokości składek oraz podstawy ich wymiaru. Jeżeli zatem pracownik podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym na podstawie ważnego stosunku pracy (art. 9 ust. 1 ustawy systemowej), którego elementem jest wynagrodzenie w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia w przeliczeniu na okres jednego miesiąca i praca ta jest wykonywana, co nakłada na pracodawcę obowiązek wypłaty za nią uzgodnionego wynagrodzenia, to należy uznać, że pracownik ten nie podlega również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów na podstawie art. 9 ust. 1a ustawy systemowej w sytuacji, gdy nie dochodzi do wypłaty należnego mu wynagrodzenia za pracę za dany okres, co jest równoznaczne z brakiem przychodu ze stosunku pracy w tym okresie w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy systemowej, mającego znaczenie dla określenia podstawy wymiaru składek zgodnie z jej art. 18 ust. 1.

Te same argumenty wskazują, że również i "podstawa wymiaru składek" z art. 9 ust. 2c ustawy systemowej, wynika z treści zawartej umowy o świadczenie usług i faktycznego jej wykonywania. Uwzględniając powyższe, za wadliwe należy uznać założenie przyjęte przez Sąd Apelacyjny, że w przypadku zbiegu tytułów ubezpieczeń, trzeba brać pod uwagę wyłącznie faktyczny przychód (wypłacone wynagrodzenie) uzyskany w danym miesiącu kalendarzowym przez zleceniobiorcę jako podstawę wymiaru składek w danym miesiącu z poszczególnych umów

zlecenia. Istotne nie jest bowiem określenie wysokości należnych składek za dany miesiąc, ale określenie, czy zleceniobiorca podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu wykonywania umowy zlecenia (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej). Należy wziąć pod uwagę, że podleganie obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu nie jest zależne od uzyskiwania przychodu w danym miesiącu i odprowadzania z tego tytułu składek. Przede wszystkim znaczenie ma sam tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym wynikający z umowy zlecenia (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej), który od początku obowiązywania umowy stwarza podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym.

W związku z powyższym Sąd Najwyższy podziela stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 26 maja 2021 r., II USKP 99/21 (LEX nr 3245380), że wraz z wprowadzeniem art. 9 ust. 2c ustawy systemowej o wyborze tytułu ubezpieczenia nie decyduje termin wypłaty wynagrodzenia (przychodu), lecz sama podstawa ubezpieczenia łączona z minimalnym wynagrodzeniem. Skoro przesłanką wyłączenia podlegania ubezpieczeniu na podstawie zlecenia jest uzyskanie wynagrodzenia z równoległego zlecenia w wysokości nie niższej niż wynagrodzenie minimalne uzyskane w danym miesiącu rozliczenia podstawy składek, to w równym stopniu miarę tę należy odnosić do sytuacji, gdy w drugim zleceniu strony ustalają płatność wynagrodzenia dopiero co drugi miesiąc i wynagrodzenie za dwa miesiące pracy jest równe lub niewiele wyższe niż minimalne wynagrodzenie ustawowe. W takiej sytuacji wartość średniego miesięcznego wynagrodzenia jest niższa od minimalnego i dlatego nie pozwala ubezpieczonemu na "rezygnację" z ubezpieczenia z tytułu zlecenia u drugiego (pierwszego) zleceniodawcy (art. 9 ust. 2 i ust. 2c ustawy systemowej). Wykładnia funkcjonalna przemawia więc za wnioskiem, że nie wystarcza skumulowanie wynagrodzenia za dwa miesiące, aby "zrezygnować" z ubezpieczenia z drugiego zlecenia, gdyż wybór ubezpieczenia jest uwarunkowany uzyskaniem w drugim zleceniu co najmniej wartości średniej nie niższej niż minimalna wysokość wynagrodzenia w każdym miesiącu.

Obowiązujące przed 1 stycznia 2017 r. przepisy nie przewidywały obowiązku comiesięcznej wypłaty wynagrodzenia z tytułu umów zlecenia zawartych na okres dłuższy niż miesiąc i w ustalonej minimalnej stawce godzinowej. Niemniej funkcjonowały przepisy odnoszące się do minimalnego wynagrodzenia za pracę,

przy uwzględnieniu art. 85 § 2 k.p., który zobowiązuje do wypłaty wynagrodzenia za pracę co najmniej raz w miesiącu, w stałym i ustalonym z góry terminie. W związku z tym unormowaniem pozostaje ustawa systemowa, która w stosunku do wszystkich płatników wprowadza obowiązek raportowania co miesiąc o podstawie wymiaru składki (art. 41 ust. 3 pkt 4 lit. b). Ten aspekt decyduje zaś o sposobie rozumienia art. 9 ust. 2c ustawy systemowej, a konkretnie o tym, że porównanie podstawy wymiaru składki z minimalnym wynagrodzeniem za pracę następuje (i następowało) w ujęciu miesięcznym. Podsumowując przedstawione stanowisko, należy uznać, że podstawa wymiaru składki w danym miesiącu stanowi iloczyn umówionej stawki godzinowej przemnożonej przez liczbę godzin przepracowanych w tym miesiącu, niezależnie od tego, jak strony się umówiły w zakresie terminów płatności wynagrodzenia.

Na uwzględnienie zasługuje również zarzut naruszenia art. 224 § 1 i 227 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Przepis art. 224 § 1 k.p.c. stanowi, że przewodniczący zamyka rozprawę po przeprowadzeniu dowodów i udzieleniu głosu stronom. Zamknięcie rozprawy nie powinno zatem nastąpić przed przeprowadzeniem pełnego postępowania dowodowego. Wobec wykazania przez skarżącego, że Sąd Apelacyjny nie przeprowadził dowodów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i przedwcześnie postanowił o zamknięciu rozprawy zarzut naruszenia wskazanych przepisów okazał się uzasadniony. Nie może natomiast zostać na uwzględniony zarzut naruszenia art. 231 k.p.c. Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wyłączeniem wynikającym z tego przepisu jest objęty nie tylko art. 233 § 1 k.p.c., dotyczący bezpośrednio swobodnej oceny dowodów, lecz także art. 231 k.p.c. dotyczący dokonywania ustaleń w drodze domniemań faktycznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2021 r., III CSKP 23/21, OSNC 2022, nr 1, poz. 5). W orzecnictwie Sądu Najwyższego dopuszczono wprawdzie możliwość powoływania się w skardze kasacyjnej na zarzut naruszenia art. 231 k.p.c., ale tylko w przypadku, gdy sąd odrzucił dokonywanie ustaleń faktycznych w inny sposób niż tylko przez przeprowadzenie dowodów bezpośrednich na zaistnienie okoliczności podlegających ustaleniu (por. między

innymi wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 listopada 2006 r., III CSK 174/06, oraz z dnia 25 lutego 2010 r., V CSK 295/09, niepublikowane).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).